Lietas Nr. A420526113
Lietas arhīva Nr. A42-02156-14/15

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 28.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese A.Reitupe,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu – slimības pabalsta pārrēķināšanu, iekļaujot aprēķinā ienākumus no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību „ENERTO" un „LUT".

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – Aģentūra) Rīgas pilsētas Zemgales reģionālā nodaļa 2013.gada 8.oktobrī saņēma /pers. A/ (turpmāk arī – pieteicējs) iesniegumu un darbnespējas lapu B slimības pabalsta piešķiršanai sakarā ar slima bērna kopšanu par darba nespējas periodu no 2013.gada 2.septembra līdz 2013.gada 13.septembrim.

Izskatot iesniegtos dokumentus, Aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales reģionālā nodaļa 2013.gada 11.oktobrī pieņēma lēmumu Nr.13/2254599 „Par slimības pabalsta piešķiršanu" (turpmāk arī – Sākotnējais lēmums) (*lietas 12.-14.lapa*), ar kuru pieteicējam piešķirts slimības pabalsts sakarā ar slima bērna kopšanu Ls 170,79 apmērā saskaņā ar likumu „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu".

Nosakot slimības pabalsta apmēru, tā aprēķinā tika ņemti vērā pieteicēja SIA „Building Consult" un SIA „Urgent" reģistrētie ienākumi.

Pieteicējs Sākotnējo lēmumu apstrīdēja.

[2] Ar Aģentūras 2013.gada 26.novembra lēmumu Nr.09-5/9855 (turpmāk arī – Lēmums) (*lietas 8.-11.lapa*) Sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējam vidējā iemaksu alga aprēķināma par 12 kalendāro mēnešu periodu no 2012.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 30.jūnijam.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju strīdus periodā pieteicējam reģistrēti darba ienākumi SIA „ENERTO" no Ls 3 500 līdz Ls 8 500 mēnesī un SIA „LUT" 2013.gada maijā un jūnijā - Ls 10 000 mēnesī. Neviens no minētiem darba devējiem obligātās iemaksas no pieteicējam aprēķinātajiem darba ienākumiem nav veicis.

[2.2] Nav pieļaujams, ka Latvijas Republikas Satversmē garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu darba ņēmējs vai darba devējs izmantotu ļaunprātīgi, reģistrējot darba ņēmējam lielus darba ienākumus un apzināti neveicot sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ar mērķi, lai darba ņēmējs varētu saņemt lielus sociālās apdrošināšanas pakalpojumus (pieteicēja gadījumā – slimības pabalstu). Tiesību norma, kas nosaka, ka darba ņēmējs ir sociāli apdrošināts ar statusa iegūšanas dienu, neatkarīgi no tā, vai darba devējs sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir veicis, vai nav veicis, tika pieņemta, lai aizsargātu darba ņēmēja tiesības uz sociālo apdrošināšanu, nevis lai šo tiesību normu izmantotu ļaunprātīgi, nodarot liela apmēra zaudējumus valsts budžetam. Turklāt, ņemot vērā, ka pieteicējs darba ņēmēja statusu ieguvis pirmajā darba nespējas dienā sakarā ar slima bērna kopšanu un darba ienākumi šajā uzņēmumā viņam nav reģistrēti, iespējams, darba ņēmēja statuss iegūts ar mērķi iegūt tiesības uz slimības pabalstu.

[2.3] Tā kā SIA „ENERTO" un SIA „LUT" pieteicējam aprēķinātos darba ienākumus faktiski nav izmaksājis un iepriekš minētie darba devēji sociālās apdrošināšanas iemaksas no pieteicējam aprēķinātajiem un reģistrētajiem darba ienākumiem nav veikuši, Aģentūrai ir pamats uzskatīt, ka darba devēji reģistrējuši viņam kā darba ņēmējam lielus darba ienākumus ar mērķi saņemt sociālās apdrošināšanas pakalpojumu (slimības pabalstu) no sociālās apdrošināšanas valsts budžeta līdzekļiem lielā apmērā.

[2.4] Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldē 2013.gada 22.maijā ir uzsākts kriminālprocess Nr.15830011913 par iespējamām noziedzīgām darbībām nolūkā izkrāpt valsts budžeta līdzekļus no Aģentūras 2012. un 2013.gadā.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu. Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā ir ierosināta civillieta par darba algas no SIA „ENERTO" piedziņu par labu pieteicējam. Akts, ar kuru SIA „ENERTO" ir atzinusi prasību, pierāda, ka šie izdevumi ir attiecināmi uz pieteicēja ienākumiem.

[3.2] Tas, ka SIA „LUT" nav sniegusi informāciju Valsts ieņēmumu dienestam, nevar kalpot par atteikumu iekļaut pabalsta aprēķinā SIA „LUT" pieteicējam izmaksāto darba algu par 2013.gada maiju un jūniju.

[3.3] Darba devējam ir pienākums ieturēt un ieskaitīt speciālajā valsts budžetā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas. Darba ņēmējs šo kārtību nevar ietekmēt, proti, darba ņēmējs šīs iemaksas nevar veikt pats.

[3.4] Aģentūrai nav tiesību apgalvot, ka uzņēmumi ar pieteicēju nodibināja darba attiecības ar mērķi, lai pieteicējam būtu tiesības uz slimības pabalstiem. Valsts ieņēmumu dienests nav sniedzis Aģentūrai tādu informāciju, kas dotu pamatu uzskatīt pieteicēja rīcību par neatbilstošu likumam vai ļaunprātīgu. Aģentūras kompetencē neietilpst iespējamās ļaunprātīgās rīcības apstākļu vērtēšana.

[4] Aģentūra Administratīvajā rajona tiesā iesniegtajā paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un uzskata to par noraidāmu, Lēmumā minētos argumentus papildinot ar šādiem apsvērumiem.

[4.1] Sociālās apdrošināšanas mērķis ir novērst vai mazināt apdrošinātās personas ienākumu zaudējumu, kas rodas likumā paredzētā sociālā riska iestāšanās gadījumā. Saskaņā ar izziņu par apdrošinātās personas iemaksām pie darba devējiem reģistrētie ienākumi pieteicējam ir nemainīgi arī tajos mēnešos, kad viņš bijis darbnespējīgs, tādējādi nezaudējot algotā darbā gūstamos ienākumus.

[4.2] Apdrošināšanas iemaksu alga, kas ņemama vērā, aprēķinot slimības, maternitātes un vecāku pabalstus personai, ir šīs personas patiesi gūtie ienākumi noteiktā periodā pirms sociālā riska iestāšanās.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmo daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi.

Tā kā pieteicējs saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta ceturto daļu nav izteicis lūgumu skatīt lietu mutvārdu procesā, kā arī to, ka lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmajai un ceturtajai daļai lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Vispusīgi un objektīvi izvērtējusi lietas materiālus, pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka pieteikums nav pamatots un tādēļ noraidāms.

[7] Kā izriet no lietas materiāliem, laika periodā no 2012.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 30.jūnijam pieteicējam reģistrēti darba ienākumi SIA „ENERTO" no Ls 3 500 līdz Ls 8 500 mēnesī un SIA „LUT" 2013.gada maijā un jūnijā – Ls 10 000 mēnesī. Lietā nav strīda, ka SIA „ENERTO" un SIA „LUT" obligātās iemaksas no pieteicējam aprēķinātajiem darba ienākumiem nav veikušas.

Lietā izšķirams strīds, vai pieteicēja slimības pabalsta aprēķinā iekļaujami ienākumi no SIA „ENERTO" un SIA „LUT" par laika periodu no 2012.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 30.jūnijam.

[8] Atbilstoši sociālās apdrošināšanas likumos sniegtajiem terminu skaidrojumiem, kas sniegti likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 1.panta 2.punktā, likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 1.panta 8.punktā, likuma „Par valsts pensijām" 1.panta 4.punktā un likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta pirmajā daļā apdrošināšanas iemaksu alga ir personas visi algotā darbā gūtie (aprēķinātie) ienākumi, no kuriem veiktas vai bija jāveic sociālās iemaksas.

Sociālās apdrošināšanas būtība ir apdrošināt personas risku *zaudēt darba ienākumus* sakarā ar kāda noteikta gadījuma (apdrošināšanas gadījuma), tostarp slimības, iestāšanos. Tas nozīmē, ka sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2010.gada 10.jūnija spriedumā atzinis, ka Aģentūrai ir tiesības vērtēt darba devēja uzrādītā iemaksu algas apmēra pamatotību, ja Aģentūras rīcībā ir ticami un pārliecinoši pierādījumi par to, ka darba devējs nav uzrādījis patieso darba ņēmēja darba samaksas apmēru, bet to nepamatoti paaugstinājis. Arī darba ņēmējam, kas pretendē uz valsts pabalstu saņemšanu, ir pienākums sniegt patiesas ziņas, kas nepieciešamas pabalsta aprēķināšanai. Tas izriet no Valsts sociālo pabalstu likuma 19.panta, proti, pabalsta pieprasītājam ir pienākums iesniegt iestādei, kura piešķir valsts sociālo pabalstu, visus nepieciešamos dokumentus. Pēc pabalsta piešķiršanas pabalsta saņēmējam ir pienākums nekavējoties informēt minēto iestādi par apstākļiem, kas varētu būt par pamatu pabalsta izmaksas pārtraukšanai vai pabalsta apmēra grozīšanai. Tādējādi arī tiesai, izskatot personas pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (par lielāka apmēra pabalsta piešķiršanu), līdzīgi kā lietās par nodokļu maksātāju tiesībām uz priekšnodokļa atskaitīšanu ir jāvērtē lietā esošie pierādījumi, kas varētu liecināt par to, ka darba devējs nepamatoti ir uzrādījis augstāku darba samaksu nekā persona faktiski varētu būt guvusi, veicot savus darba pienākumus, lai tādējādi nodrošinātu personas tiesības uz tādu pabalsta apmēru, kāds tai nepienākas. [..] Administratīvā tiesa nepārvērtē darba tiesisko attiecību esību, tomēr vadās no atziņas, ka apdrošināšanas iemaksu alga, kas ņemama vērā arī aprēķinot bērna kopšanas pabalstu nodarbinātai personai, ir personas *patiesi gūtie darba ienākumi* noteiktā periodā pirms sociālā riska iestāšanās *(sk. Augstākās tiesas 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-246 9., 10.punktu)*.

Tāpēc pārbaudot, vai ir pamatots pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu - par slimības pabalsta aprēķināšanu lielākā apmērā nekā noteikts Lēmumā, tiesai ir jāvērtē, vai pieteicēja norādītie ienākumi par laika periodu no 2012.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 30.jūnijam ir patiesi.

[9] Kā jau tiesa iepriekš konstatēja, laika periodā no 2012.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 30.jūnijam SIA „ENERTO" un SIA „LUT" pieteicējam uzrādīja ievērojamus algotā darbā gūtos ienākumus (SIA „ENERTO" no Ls 3 500 līdz Ls 8 500 mēnesī un SIA „LUT" 2013.gada maijā un jūnijā – Ls 10 000 mēnesī), lai gan obligātās iemaksas no pieteicējam aprēķinātajiem darba ienākumiem nav veikušas.

Lietā noskaidroti turpmāk minētie fakti.

[9.1] Saskaņā ar Komercreģistra datiem (*sk. www.lursoft.lv*), pieteicējs no 2011.gada 21.jūnija līdz 2011.gada 10.novembrim bijis SIA „ENERTO" valdes loceklis, savukārt no 2011.gada 7.novembra līdz 2012.gada 20.jūlijam – SIA „LUT" valdes loceklis.

[9.2] SIA „ENERTO" un SIA „LUT" reģistrētie pieteicēja ienākumi ir nemainīgi arī tajos mēnešos, kad viņš bijis darbnespējīgs, ko apstiprina 2013.gada 8.oktobra Aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales reģionālās nodaļas izziņa Nr.13/2216120 (*lietas 28.-29.lapa*).

[9.3] No Daugavpils tiesas 2014.gada 10.jūnija lēmuma civillietā Nr.C12221713 (*lietas 74.lapa*) izriet, ka prasītājs /pers. A/ iesniedza prasību pret atbildētāju - SIA ,,LUT", lūdzot tiesu piedzīt no atbildētāja viņa labā neizmaksāto darba algu Ls 22 000 apmērā un spriedumu izpildīt nekavējoties. Prasības pieteikumā /pers. A/ apgalvo, ka ir strādājis SIA „LUT", bet viņam nav izmaksāta darba alga. Savukārt, no Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes saņemtās informācijas izriet, ka /pers. A/ kriminālprocesā tika nopratināts kā liecinieks un ir liecinājis, ka SIA „LUT" darbā pieņemts nebija un nekad minētajā uzņēmumā nav strādājis, kā arī nav parakstījis darba līgumu. Ar Daugavpils tiesas 2014.gada 19.maija blakus lēmumu civillietas materiāli tika nosūtīti Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldei izvērtēšanai. Tiesa lēma par tiesvedības apturēšanu civillietā /pers. A/ prasībā pret SIA „LUT" par darba samaksas piedziņu līdz likumīgā spēkā stājas tiesas nolēmums krimināllietā Nr.15830011913.

[9.4] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2013.gada 3.oktobra spriedumu civillietā Nr.C32299713 (*lietas 77.-78.lapa*), izskatot Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra prasību pret SIA „ENERTO" par sabiedrības ar ierobežotu atbildību darbības izbeigšanu, nospriests izbeigt SIA „ENERTO" reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, juridiskā adrese /adrese A/, darbību. Spriedumā tostarp konstatēts, ka 2012.gada 1.martā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā saņemts fiziskas personas paziņojums, kurā norādīts, ka minētā sabiedrība bez personas piekrišanas reģistrējusi juridisko adresi personai piederošajā nekustamajā īpašumā /adrese A/, un lūdz anulēt šo juridisko adresi. Spriedums stājies spēkā 2013.gada 24.oktobrī.

[9.5] 2013.gada 12.jūlijā, būdams nopratināts kā liecinieks Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes uzsāktajā kriminālprocesā, pieteicējs liecinājis (*ierobežotas pieejamības informācija* (*lietas 81.lapa*)), ka SIA „LUT" darbā pieņemts nebija un nekad minētajā uzņēmumā nav strādājis, kā arī nav parakstījis darba līgumu. Tāpat liecinājis, ka SIA „ENERTO" darba līgumā norādīto algu pilnā apmērā nekad nav saņēmis.

[9.6] SIA „LUT" valdes locekļa (no 2012.gada 20.jūlija) /pers. B/ sniegtās liecības Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes uzsāktajā kriminālprocesā (*ierobežotas pieejamības informācija* (*lietas 81.lapa*)).

[9.7] SIA „LUT" ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu parādi, ko apstiprina Valsts ieņēmumu dienesta vēstule Nr.8.6-2/79039 (*lietas 31.lapa*).

Izvērtējot iepriekš minētos pierādījumus kopsakarā ar ziņām par ierosināto kriminālprocesu Nr.15830011913, tiesai nerodas šaubas, ka pieteicējam reģistrētie darba ienākumi no SIA „ENERTO" un SIA „LUT" nav pieteicēja patiesi algotā darbā gūtie ienākumi. Līdz ar to Aģentūra pamatoti neiekļāva šos ienākumus pieteicēja slimības pabalsta aprēķinā.

[10] Pastāvot iepriekš lietā konstatētajiem apstākļiem, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks, savukārt pieteikums nav pamatots un tādēļ ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251. un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt pilnībā /pers. A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu – slimības pabalsta pārrēķināšanu, iekļaujot aprēķinā ienākumus no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību „ENERTO" un „LUT".

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Spriedums sastādīts 2014.gada 28.jūlijā.

Tiesnese *(paraksts)* A.Reitupe